

УДК 343.9:796

DOI <https://doi.org/10.32782/npuuola.v36.2025.21>*В. В. Шайдевич*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ МІЖНАРОДНИХ СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО СПОРТИВНОГО ПРАВА

Постановка проблеми. Міжнародні спортивні організації займають важливу роль у системі міжнародного спортивного права, регулюючи правила та стандарти спортивної діяльності на глобальному рівні. Однак їхня діяльність постійно стикається з численними викликами, зокрема в аспектах управлінської прозорості, етики, боротьби з допінгом і фінансової стабільності. Взаємодія з державами, національними федераціями та іншими міжнародними інститутами створює додаткові труднощі, особливо в умовах глобалізації та політизації спорту. Тому важливим є дослідження правового статусу, функцій та повноважень цих організацій для оцінки їх здатності ефективно вирішувати сучасні проблеми та забезпечувати розвиток спорту на міжнародному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій на тему міжнародних спортивних організацій як суб'єктів міжнародного спортивного права свідчить про зростаючий інтерес до правового статусу цих організацій та їхньої ролі у розвитку глобального спорту. У працях таких вчених, як О. Іванюка, О. Драчова, Дж. Нафзігера, К. Фостера та інші, особливу увагу приділено правовим аспектам взаємодії міжнародних спортивних організацій з державами та іншими міжнародними інституціями.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз ролі міжнародних спортивних організацій як суб'єктів міжнародного спортивного права, визначення їхніх функцій, правової природи та впливу на розвиток глобального спорту. Завдання дослідження полягають у вивченні класифікації міжнародних спортивних організацій, їх правового статусу та повноважень, а також їхньої взаємодії з державами та іншими міжнародними організаціями. Крім того, дослідження спрямоване на виявлення викликів та перспектив розвитку цих організацій в умовах глобалізації, зокрема в контексті забезпечення етики, прозорості та інклюзивності у спортивному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Міжнародні спортивні організації займають важливе місце в системі міжнародного спортивного права, оскільки вони формують основні правила та стандарти, які регулюють спортивну діяльність на глобальному рівні. З моменту їхнього створення вони стали основними акторами в забезпеченні порядку та справедливості у сфері міжнародного спорту, маючи вплив на всі аспекти спортивної діяльності, від організації змагань до встановлення етичних норм і боротьби з допінгом. Це суб'єкти, які володіють значними правами та обов'язками, здатні не лише розробляти та імплементувати міжнародні стандарти,

але й активно впливати на політику розвитку спорту, обираючи напрямки для майбутнього спортивного прогресу. Окрім того, вони відіграють ключову роль у забезпеченні чесності та рівності на всіх етапах спортивного процесу, створюючи умови для участі спортсменів незалежно від їхнього походження, раси, статі чи інших соціальних характеристик.

Ці організації також активно взаємодіють з державами, національними спортивними федераціями та іншими міжнародними інституціями, сприяючи глобалізації спортивної інфраструктури та зміцненню міжнародного співробітництва. Через свої повноваження і функції міжнародні спортивні організації мають можливість формувати загальні підходи до вирішення спортивних спорів, організовувати та контролювати міжнародні змагання, а також впроваджувати нові інновації у спортивні практики.

Дослідження ролі міжнародних спортивних організацій дозволяє глибше зрозуміти не лише їхню правову природу та функції, але й ті виклики, з якими вони стикаються в умовах сучасної глобалізації. Це включає необхідність адаптації до швидких змін у політичних, соціальних та економічних умовах, а також відповідальність за підтримку етики, прозорості та стабільності у спортивному середовищі. Тому аналіз діяльності таких організацій має велике значення для розуміння сучасних тенденцій розвитку міжнародного спортивного права [1].

Міжнародні спортивні організації займають ключову роль у розвитку світового спорту, оскільки вони визначають його правила, стандарти і механізми функціонування на глобальному рівні. Одним із основних аспектів їх діяльності є класифікація за різними критеріями, що дозволяє виявити різноманіття їх функцій, сфер діяльності та склад учасників. За типом діяльності їх можна розділити на різні категорії. Наприклад, міжнародні спортивні федерації займаються регулюванням окремих видів спорту, встановлюють правила гри та визначають критерії відбору учасників до змагань. До найбільш відомих і впливових міжнародних спортивних федерацій відносяться такі організації, як Міжнародна федерація футболу (FIFA), яка керує розвитком футболу на всіх рівнях, Міжнародний олімпійський комітет (МОК), що координує діяльність всього олімпійського руху, та Міжнародна асоціація легкоатлетичних федерацій (IAAF), яка відповідає за стандарти та організацію змагань у легкій атлетиці.

Окрім федерацій, важливу роль відіграють міжнародні спортивні комітети, які здійснюють координацію і підтримку спортивних організацій на різних рівнях, від національних до міжнародних. Ці комітети, як правило, мають функцію організації міжурядових або міжорганізаційних заходів, таких як спортивні форуми, зустрічі та конференції, що сприяють налагодженню співпраці між різними країнами та спортивними інститутами.

Міжнародні спортивні організації можуть мати різні рівні впливу в залежності від їх географічного масштабу. Наприклад, глобальні організації, як МОК, займаються регулюванням всесвітньо значущих спортивних подій і займаються розробкою стандартів, що охоплюють усі континенти. Такі організації можуть мати величезний вплив на спортивну політику, економіку та культуру у світі. Континентальні організації, такі як Азіатська футбольна конфедерація або Європейська легкоатлетична асоціація,

зосереджують свою діяльність на розвитку спорту в межах певних географічних територій і мають значний вплив на регіональний розвиток. Водночас національні спортивні асоціації, такі як Українська асоціація футболу або Федерація баскетболу США, займаються конкретними видами спорту в межах окремих держав, організовують внутрішні змагання та забезпечують виконання міжнародних норм на національному рівні.

Незалежно від рівня діяльності, всі міжнародні спортивні організації мають спільну мету – сприяти розвитку спорту, зробити його доступним, демократичним і справедливим для всіх учасників. Вони працюють над забезпеченням рівних умов для спортсменів з різних країн і культур, підтримують ідеї чесності та інклюзивності, активно протидіють дискримінації та корупції в спорті. Саме через взаємодію цих організацій на різних рівнях спорту створюється єдина глобальна спортивна спільнота, що дозволяє досягати значних результатів у розвитку фізичної культури та спорту в усьому світі [1].

Міжнародні спортивні організації мають свою специфічну правову природу, що визначається їхніми функціями, роллю та впливом у міжнародному спортивному праві. Це унікальні суб'єкти, які діють поза межами національних правових систем, але водночас їхня діяльність підпадає під регулювання міжнародних угод та конвенцій. Оскільки спортивні організації займаються питаннями, що виходять за межі державних кордонів і мають глобальний вплив, їх правовий статус визначається як частина міжнародного спортивного права. Це означає, що вони мають здатність укладати міжнародні договори, брати участь у міжнародних процесах, а також вирішувати суперечки, які виникають у сфері спорту.

Правова природа міжнародних спортивних організацій зумовлена їхнім особливим статусом як частини міжнародного співтовариства. Вони виступають не лише як регулятори спортивних дисциплін, а й як авторитетні органи, які здатні формулювати політику в спортивних питаннях, впливати на розвиток глобальних стандартів та забезпечувати їх дотримання. Крім того, вони активно взаємодіють із державами та іншими міжнародними організаціями, такими як ООН чи Всесвітня організація охорони здоров'я, а також з іншими спортивними структурами для створення єдиних стандартів та правил, які регулюють діяльність у різних видах спорту.

Кожна міжнародна спортивна організація має свої внутрішні нормативні акти, які регулюють її діяльність. Одним з основних документів є статут організації, який визначає основні принципи, функції, організаційну структуру, обов'язки її членів, процедури прийняття рішень та інші важливі аспекти діяльності. Наприклад, у випадку Міжнародної федерації футболу (FIFA) її статут регулює всі аспекти організації глобальних футбольних змагань, визначає критерії відбору команд, санкції за порушення правил та умови для проведення міжнародних турнірів. Інші спортивні організації, такі як МОК чи IAAF, також мають аналогічні внутрішні нормативні документи, які визначають механізми управління та процедурні аспекти.

Міжнародні спортивні організації постійно взаємодіють із іншими суб'єктами міжнародного права, а також з урядами держав. Вони можуть укладати двосторонні та багатосторонні угоди, що регулюють різноманітні

аспекти спортивної діяльності, від організації змагань до розвитку інфраструктури та підтримки спортсменів. Це дозволяє їм не лише забезпечувати взаємодію між державами та спортивними структурами, а й сприяти поширенню стандартів і норм на глобальному рівні. Крім того, міжнародні спортивні організації беруть участь у вирішенні спорів між членами, організують спортивні арбітражі та надають рекомендації щодо правових норм і етики в спорті.

У свою чергу, участь міжнародних спортивних організацій у міжнародних процесах і їхні взаємодії з іншими організаціями надають їм значну юридичну та політичну вагу. Ці організації мають можливість впливати на політику держав, створюючи умови для впровадження сучасних спортивних стандартів, проведення міжнародних заходів і організації безпеки під час змагань. З цього погляду правова природа міжнародних спортивних організацій виходить за межі традиційного розуміння юридичних осіб і розкривається через їх взаємодію з різними сферами міжнародного права [2].

Міжнародні спортивні організації виконують важливі функції, що забезпечують їхній вплив на розвиток глобального спорту та стабільність у спортивному середовищі. Однією з основних функцій цих організацій є встановлення міжнародних правил для конкретних видів спорту. Вони розробляють і затверджують правила, які визначають умови проведення змагань, стандарти спортивної підготовки, безпеку учасників та етику у спорті. Уніфікація та стандартизація правил допомагають уникати розбіжностей між різними країнами та забезпечують рівні та справедливі умови для змагань на міжнародному рівні. Це важливо для забезпечення чесної конкуренції, оскільки дозволяє спортсменам з різних куточків світу виступати за однаковими умовами, незважаючи на національні відмінності.

Другою ключовою функцією міжнародних спортивних організацій є організація та координація міжнародних спортивних подій. Однією з найбільших і найвідоміших подій є Олімпійські ігри, що проводяться раз на чотири роки під егідою Міжнародного олімпійського комітету (МОК). Окрім Олімпіади, міжнародні спортивні організації відповідають за проведення Чемпіонатів світу з різних видів спорту, таких як футбол, легка атлетика, баскетбол тощо. Ці події мають велике значення не тільки для розвитку спорту, але й для економіки, політики та соціальних процесів на міжнародному рівні. Залучення величезних фінансових інвестицій, створення робочих місць, розвиток інфраструктури та популяризація спорту серед широкої аудиторії – все це результат організаційної діяльності міжнародних спортивних організацій [3].

Крім того, важливою функцією міжнародних спортивних організацій є вирішення спортивних спорів, що виникають через порушення правил, допінг, а також інші конфлікти, які можуть мати місце у спорті. Для цього вони мають спеціалізовані органи, які займаються розглядом таких спорів. Одним із найвідоміших є Спортивний арбітражний суд (CAS), який забезпечує справедливість та прозорість у вирішенні спірних питань. CAS є незалежною судовою інстанцією, що дозволяє сторонам отримати об'єктивне рішення у випадку суперечок між спортсменами, тренерами, спортивними організаціями чи іншими учасниками спортивного процесу. Така

система дозволяє ефективно вирішувати спори та підтримувати авторитет і стабільність міжнародного спорту.

Ці повноваження та функції дозволяють міжнародним спортивним організаціям не лише регулювати спортивну діяльність на глобальному рівні, але й активно впливати на розвиток спорту в цілому. Завдяки їхнім зусиллям, спорт стає більш доступним, прозорим і чесним для всіх учасників, а також сприяє розвитку міжнародної співпраці та миру через спортивні змагання [4].

Міжнародні спортивні організації часто взаємодіють з державами для забезпечення належного рівня розвитку спорту на національному та міжнародному рівнях. Так, міжнародні організації можуть вимагати від держав вжиття заходів щодо дотримання міжнародних стандартів у галузі спорту, впровадження антикорупційних та антидопінгових програм, а також забезпечення рівних прав для спортсменів незалежно від їхнього походження, раси чи статі.

Крім того, міжнародні спортивні організації активно співпрацюють з іншими міжнародними установами, зокрема з ООН, Міжнародним валютним фондом та Світовою організацією торгівлі, оскільки спорт часто переплітається з іншими сферами міжнародного права, такими як економіка, права людини та міжнародна безпека.

Незважаючи на їх важливість та роль у розвитку міжнародного спорту, міжнародні спортивні організації стикаються з низкою викликів, які пов'язані з етикою, управлінням, фінансами та прозорістю їх діяльності. Одним із найбільших викликів є боротьба з допінгом, яка вимагає постійного вдосконалення системи тестування та впровадження нових технологій.

Іншим важливим питанням є фінансова стабільність міжнародних спортивних організацій. Великі спортивні події, такі як Олімпійські ігри, часто супроводжуються значними фінансовими ризиками, а відсутність належного контролю може призвести до корупції та зловживань.

Зміни в соціальних і політичних умовах, а також постійна взаємодія зі світовими політичними структурами ставлять перед міжнародними спортивними організаціями нові завдання щодо збереження незалежності та забезпечення справедливості в прийнятті рішень.

Міжнародні спортивні організації продовжують розвиватися, стикаючись із новими викликами та можливостями. Одним із головних напрямів є інтеграція нових технологій для покращення управління та прозорості у спортивному середовищі. Також зростає увага до соціальних аспектів спорту, таких як інклюзивність, рівність та доступність для людей з інвалідністю.

Майбутнє міжнародних спортивних організацій залежить від їх здатності адаптуватися до змін у глобальній політичній та економічній ситуації, зберігаючи при цьому свою роль як незалежних та авторитетних суб'єктів міжнародного спортивного права [5].

Висновки. Міжнародні спортивні організації є важливими суб'єктами міжнародного спортивного права, які здійснюють регулювання спортивної діяльності на глобальному рівні. Їх функції, повноваження та взаємодія з іншими суб'єктами міжнародного права створюють систему, що спри-

яє розвитку спорту, забезпеченню чесності та рівності змагань. Попри виклики, ці організації відіграють важливу роль у підтримці міжнародного спортивного порядку та сприяють розвитку спортивної культури на світовій арені.

Література

1. Andreff W. Some comparative economics of the organization of sports: competition and regulation in north American vs. European professional team sports leagues. *The European Journal of Comparative Economics*. 2011, № 1. pp. 3–27.
2. Бордюгова Г. Акти міжнародного спортивного законодавства як основа формування відповідної галузі міжнародного права URL: <https://veche.kiev.ua/journal/1299/>
3. Holzer L. International sports federations as de facto lawmakers: Queer-feminist explorations of the gendered power of sports law. *Leiden Journal of International Law*. 2024. № 37(4). pp. 891–914.
4. James A.R. Nafziger. International Sports Law: A Replay of Characteristics and Trends. *The American Journal of International Law*, vol. 86, no. 3, pp. 489–518.
5. Foster K. Is There a Global Sports Law?. *Entertainment and Sports Law Journal* 2(1), 1. 2016 URL:doi: <https://doi.org/10.16997/eslj.146>

Анотація

Шайдевич В. В. Особливості правового статусу міжнародних спортивних організацій як суб'єктів міжнародного спортивного права. – Стаття.

Міжнародні спортивні організації виконують ключову роль у глобальній спортивній інфраструктурі, регулюючи правила, стандарти та практики, які визначають розвиток спорту на світовому рівні. Вони є основними суб'єктами міжнародного спортивного права, що мають значний вплив на всі аспекти спортивної діяльності, від організації змагань до забезпечення етики та боротьби з допінгом. Однак їх діяльність стикається з численними викликами, серед яких управлінська прозорість, етика, фінансова стабільність та політизація спорту, що вимагають постійного вдосконалення системи управління та впровадження інновацій.

Дослідження полягає в всебічному аналізі ролі міжнародних спортивних організацій як суб'єктів міжнародного спортивного права, визначенні їх правового статусу, функцій та повноважень, а також вивченні їхньої взаємодії з державами та іншими міжнародними організаціями. Зокрема, у статті зосереджено увагу на класифікації таких організацій, їх правовій природі та викликах, що виникають в умовах глобалізації. Окрім того, особлива увага приділяється впливу цих організацій на розвиток спорту та на забезпечення рівних умов для спортсменів на міжнародному рівні.

Міжнародні спортивні організації виконують функції, які виходять за межі державних кордонів, і мають можливість укладати міжнародні угоди, вирішувати суперечки та формувати глобальні стандарти. Вони активно взаємодіють із державами, національними федераціями та іншими міжнародними інститутами, сприяючи розвитку спортивної інфраструктури та зміцненню міжнародного співробітництва. Незважаючи на позитивні аспекти їх діяльності, міжнародні спортивні організації стикаються з проблемами, що включають етичні питання, управлінські труднощі, а також забезпечення фінансової стабільності.

У дослідженні також акцентовано на тому, як міжнародні спортивні організації можуть адаптуватися до нових глобальних викликів, зокрема через інтеграцію нових технологій для покращення прозорості та управлінської ефективності. Майбутнє таких організацій залежить від їх здатності підтримувати свою незалежність та адаптуватися до змін у політичному та економічному середовищі, забезпечуючи при цьому стабільний розвиток спорту на міжнародному рівні.

Дослідження ролі міжнародних спортивних організацій має важливе значення для розуміння тенденцій сучасного міжнародного спортивного права та їхнього внеску у забезпечення справедливості та етики в глобальному спортивному середовищі.

Ключові слова: міжнародні спортивні організації, міжнародне право, міжнародне спортивне право, суб'єкти міжнародного спортивного права, правовий статус.

Summary

Shaidevych V. V. Peculiarities of the legal status of international sports organizations as subjects of international sports law. – Article.

International sports organizations play a key role in the global sports infrastructure, regulating the rules, standards and practices that determine the development of sports on a global scale. They are the main actors in international sports law, having a significant impact on all aspects of sports activities, from organizing competitions to ensuring ethics and combating doping. However, their activities face numerous challenges, including managerial transparency, ethics, financial stability and the politicization of sport, which require continuous improvement of the governance system and innovation.

The research consists in a comprehensive analysis of the role of international sports organizations as subjects of international sports law, defining their legal status, functions and powers, and studying their interaction with States and other international organizations. In particular, the article focuses on the classification of such organizations, their legal nature and challenges arising in the context of globalization. In addition, special attention is paid to the impact of these organizations on the development of sport and on ensuring equal conditions for athletes at the international level.

International sports organizations perform functions that transcend national borders and have the ability to conclude international agreements, resolve disputes and set global standards. They actively interact with states, national federations and other international institutions, contributing to the development of sports infrastructure and strengthening international cooperation. Despite the positive aspects of their activities, international sports organizations face challenges that include ethical issues, management difficulties, and ensuring financial stability.

The study also focuses on how international sports organizations can adapt to new global challenges, in particular through the integration of new technologies to improve transparency and management efficiency. The future of such organizations depends on their ability to maintain their independence and adapt to changes in the political and economic environment, while ensuring the sustainable development of sport at the international level.

The study of the role of international sports organizations is important for understanding the trends in modern international sports law and their contribution to ensuring fairness and ethics in the global sports environment.

Key words: international sports organizations, international law, international sports law, subjects of international sports law, legal status.